

درس پنجم پنجره‌ای رو به روشنایی

مال گذشته، ۴۱ سؤال در کنکور سراسری آمده است. این درس به بررسی دو دیدگاه پیامبران الهی و منکران معاد در برخورد با می‌پردازد. در این درس آیات درس و به خصوص آیات ۱۰۳ تا ۱۰۵ سوره کهف (زبان کارترین اعمال) و آیات ۷ و ۸ سوره یونس «ان الذین لا یرجون...» مورد توجه طراحان کنکور قرار گرفته است. پس از آن متن درس بخش دیدگاه پیامبران الهی و سپس اندیشه و تحقیق و در پایان متن کتاب درسی در مورد دیدگاه منکران معاد مورد اقبال طراحان کنکور است.

۲۹

تولد

←← رحمت الهی را به خانه می‌آورد.

نوجوانی

۱. فرد احساس استقلال می‌کند.
۲. توانایی‌های جدید در خود یافته و جدی بودن زندگی را لمس می‌کند.
۳. در می‌یابد که زندگی آینده‌اش به تصمیم‌های امروز او وابسته است.

میان سالی

←← پختگی را می‌گذراند.

پیری

←← ضعف آشکار می‌شود.

مرگ

←← پدیده حتمی فرا روی ما

کلمه «رحمت الهی» بسیار در متون دینی اهمیت دارد و در جایگاه‌های مختلفی بکار رفته که باید به آن دقت شود مثلاً:

۱. تولد فرزند ←← رحمت الهی را خانه می‌آورد.
۲. نرم شدن پیامبر با مردم ←← به برکت رحمت الهی
۳. احساسات لطیف زن ←← سایه رحمت الهی
۴. توبه ←← دروازه‌ی رحمت الهی است.

دیدگاه کلی در مواجهه با مرگ

۱ دیدگاه اول (مادی گرایان = غافلان): مرگ پایان زندگی است، رهسپار نیستی شده و دفتر عمرش بسته می‌شود.

جهان هدفدار
﴿مَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ﴾ معلول

موقتی بودن و همیشگی بودن نظم و قانون‌مندی جهان

جهان بی‌هدف
﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا عَمَّا أُندِرُوا مُعْرِضُونَ﴾

ما آسمان‌ها و زمین و آنچه را میان آن دو است، جز به حق و سزای معین و نامبرده نشده نیافریدیم و کسانی که کفر ورزیدند از آنچه انتظار داشتند، روی گرداندند
[مغافل - ۳]

دو دیدگاه درباره‌ی جهان بیان شده است؛ هدفدار بودن (دیدگاه پیامبران) - بی‌هدف بودن (دیدگاه مادیون و کافران). بی‌هدف دیدن جهان از مصادیق کفر است - بی‌توجهی کافران در برابر هشدارهای الهی.

دیدگاه الیون (پیامبران الهی)

﴿قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ بَدَأَ الْخَلْقَ﴾

ثم الله ينشئ النشأة الاخرة ان الله على كل شيء قدير

- ← توجه به معاد و تفکر در آن
- ← عدم انحصار آفرینش خدا به این دنیا
- ← خداوند همانگونه که آفرینش را آغاز نمود بر خلقت جهان آخرت توانایی دارد.

بگو در زمین بگردید و بنگرید که چگونه خدا آفرینش را آغاز کرد. پس خدا آفرینش آخرت را پدیدآورد.
[عنکبوت - ۲۰]

خداوند به پیامبر (ص) فرماید که به مشرکین بگوید «سیر (سیروا) در زمین و توجه (فانظروا) به کیفیت آغاز خلقت (بدا الخلق) لازمه و مقدمه پذیرش معاد است. **النشأة الاخره**
آیه. **کیفَتَ بَدَا، الخلق**، به آفرینش نخستین از دلایل امکان معاد (درس ۶) اشاره دارد.
عبارت شریفه **علی کل شیء، قدیر**، به قدرت نامحدود خدا، از دلایل امکان معاد (درس ۶) اشاره دارد.

۴۴. با توجه به آیهی شریفهی «**قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا...**» خردمندان پس از اینکه فهمیدند خداوند چگونه آفرینش را آغاز کرد،

(انسانی - ۹۵)

چه چیزی را درک خواهند کرد؟

- ۱) **فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ**
- ۲) **ثُمَّ اللَّهُ يُنشِئُ النَّشْأَةَ الْآخِرَةَ**
- ۳) **رَضُوا بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَاطْمَأَنَّنُوا بِهَا**
- ۴) **فَحَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فَلَا نُقِيمُ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَزَنًا**

دیدگاه بیون (پیامبران الهی)

و خدا آسمانها و زمین را به حق آفرید تا هر کس پاداش یابد بدان چه کرده است و به آنها ظلم نمی‌شود.
جایه - ۲۲

﴿ و خلق الله السماوات والأرض بالحق ﴾ ← علت

﴿ و لتجزى كل نفس بما كسبت و هم لا يظلمون ﴾ ← معلول

← نظام پاداش و جزا از نتایج بر حق بودن جهان خلقت است.

← حکیمانه بودن نظام خلقت، با دریافت بازتاب اعمال انسانها رقم می‌خورد.

۴۵. اگر از ما بپرسند «یکی از نتایج بر حق بودن خلقت جهان که به انسان مربوط می‌شود، چیست؟» پیام کدام آیهی شریفه پاسخگوی

(هنر - ۹۴)

آن می‌باشد؟

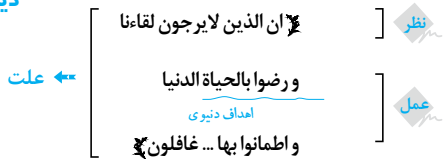
- ۱) **مَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَأَجَلٍ مُّسَمًّى وَالَّذِينَ كَفَرُوا عَمَّا أُنذِرُوا مُعْرِضُونَ**
- ۲) **وَ خَلَقَ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ وَ لَتَجْزَىٰ كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ وَ هُمْ لَا يُظْلَمُونَ**
- ۳) **خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ وَ صَوَّرَكُمْ فَأَحْسَنَ صُوَرَكُمْ وَ إِلَيْهِ الْمَصِيرُ**
- ۴) **خَلَقَ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ أَنْ فِي ذَلِكَ لَآيَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ**

۴۶. اگر بگوییم: «حکیمانه بودن نظام خلقت، با دریافت بازتاب اعمال انسانها، رقم می‌خورد» پیام کدام آیه را ترسیم کرده‌ایم؟ (تجربین - ۹۳)

- ۱) « و خلق الله السماوات والأرض بالحق و لتجزى كل نفس بما كسبت و هم لا يظلمون »
- ۲) « و ما هذه الحياة الدنيا الا لهو و لعب و ان الدار الآخرة ليهي الحيوان لو كانوا يعلمون »
- ۳) « ما خلقنا السماوات والأرض و ما بينهما الا بالحق و اجل مسمى و الذين كفروا عما انذروا معرضون »
- ۴) « قل سيرا في الارض فانظروا كيف بدأ الخلق ثم الله ينشئ النشأة الاخرة ان الله على كل شيء قدير »

دیدگاه مادیون (نه ایمان نه عمل)

همانا کسانی که به ملاقات ما امید ندارند و به زندگی دنیا راضی و خشنودند و بر آن تکیه کرده‌اند و آن کسانی که از نشانه‌های ما غافلند، آن‌ها جایگاهشان آتش است به خاطر آن‌چه که کسب می‌کردند.
پرس - ۸۵۷

﴿ اولئك ماواههم النار بما كانوا يكسبون ﴾ ← معلول

فعل مضارع

← تلاش مستمر در جهت اهداف دنیوی سرانجامش دوزخ است.

← زندگی دنیا اگر بدون توجه به آخرت باشد سرانجام آن دوزخ است.
غافلون

امید به دیدار خدا نداشتن؛ یعنی عدم اعتقاد به معاد (فقدان ایمان)

به حیات دنیا راضی شدن یعنی فقط اعمال دنیوی انجام دادن (فقدان عمل صالح)

چنین کسانی غافلند و جایگاهشان آتش

۴۷. با توجه به آیهی «إِنَّ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا وَرَضُوا بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا» کدام مورد از پیامدهای چنین نگرشی نیست؟ (خارج از کشور - ۹۱، با تغییر)

- ۱) شادابی و نشاط زندگی را از دست می‌دهد و از دیگران کناره می‌گیرد.
- ۲) زندگی چند روزه دنیا برایش بی‌ارزش می‌شود در نتیجه به یأس و ناامیدی دچار می‌شود.
- ۳) خود را به هر کاری سرگرم می‌سازند تا آینده تلخی را که در انتظار دارند فراموش کنند.
- ۴) مرگ را پایان بخش دفتر زندگی می‌دانند و آن را غروبی می‌دانند که طلوعی دیگر در پیش دارد.

۴۸. اگر بگوییم: «اعمال زشتِ مستمرّ، تعیین‌کننده‌ی جایگاه دوزخی انسان در عالم واپسین است.» پیام کدام آیه را ترسیم کرده‌ایم؟

(خارج از کشور - ۹۳)

- ۱) «إِنَّ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا وَرَضُوا بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَاطْمَأَنَّنُوا بِهَا ... أُولَئِكَ مَأْوَاهُمُ النَّارُ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ»
- ۲) «قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُمْ بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا الَّذِينَ ضَلَّ سَعِيَهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا»
- ۳) «و ما هذه الحياة الدنيا الا لهو و لعب و ان الدار الآخرة لهي الحيوان لو كانوا يعلمون»
- ۴) «أولئك الذين كفروا بآيات ربهم و لقائه فحبطت أعمالهم فلا نقيم لهم يوم القيامة وزناً»

۴۹. اگر ما بپرسند: «زندگی دنیا، اگر بدون توجه به آخرت باشد، چه بازتابی را دنبال دارد؟» پیام کدام آیه، پاسخی برای این سؤال است؟

(زبان - ۹۳)

- ۱) «الَّذِينَ ضَلَّ سَعِيَهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ... أُولَئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ وَ لِقَائِهِ»
- ۲) «و من اراد الآخرة و سعى لها سعيها و هو مؤمن فاولئك كان سعيهم مشكوراً»
- ۳) «و ما هذه الحياة الدنيا الا لهو و لعب و ان الدار الآخرة لهي الحيوان لو كانوا يعلمون»
- ۴) «إِنَّ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا وَرَضُوا بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَاطْمَأَنَّنُوا بِهَا ... أُولَئِكَ مَأْوَاهُمُ النَّارُ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ»

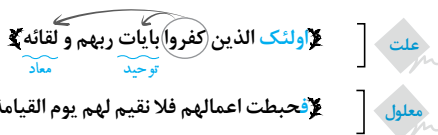
۳۴ دیدگاه مادیون (عمل نه ایمان)

﴿قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُمْ بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا﴾

الذین ضلّ سعیهم فی الحیاة الدنیا

و هم یحسبون انهم یحسنون صنعا

بگو ایها به شما خبر دهیم که زبان‌کارترین مردم در کارها چه کسانی هستند؟ کسانی که تلاطمشان در زندگی دنیا کم و ناهشدار در حالی که گمان می‌کنند بهترین عملکرد را دارند آن‌ها کسانی هستند که به آیات پروردگارشان و پندار بنا او کفر ورزیدند و اعمالشان تباہ گردید پس برای آن‌ها در روز قیامت میزان و ارزش قرار نمی‌دهیم [توبه: ۱۰۲-۱۰۵]

﴿بی‌نصبی از میزان و ارزش اعمال در رستخیز معلول کفر به آیات خدا و روز قیامت است. (دل‌بستگی به دنیا)﴾

﴿خرسان‌بارترین انسان‌ها از نظر کردار در این آیه ترسیم شده است. (کسانی که کوشش آنها در زندگی دنیایی گم شده و خود می‌پندارند بهترین عملکرد را داشته‌اند)﴾

در پیام‌های این آیه هر قدر از انتهای آیه پیام گرفته شود بهتر است چون عبارات آخر دربرگیرنده‌ی مفاهیم قبل هم هستند.

اصطلاح «ضَلَّ سَعِيَهُمْ» (تباہ شدن سعی) در مقابل «سَعِيَهُمْ مَشْكُورًا»
اصطلاح احباط عمل یعنی تباہ شدن عمل به دلیل فقدان حسن فاعلی

۵۰. با توجه به آیهی شریفه «قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُمْ بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا» زبان‌کارترین مردم کسانی‌اند که و آیهی شریفهی

(خارج از کشور - ۹۰)

- فرجام زندگی دنیا بدون توجه به آخرت را ترسیم می‌کند.
- ۱) «الَّذِينَ ضَلَّ سَعِيَهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا» - «أُولَئِكَ مَأْوَاهُمُ النَّارُ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ»
 - ۲) «و الَّذِينَ هُمْ عَنْ آيَاتِنَا غَافِلُونَ» - «أُولَئِكَ مَأْوَاهُمُ النَّارُ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ»
 - ۳) «الَّذِينَ ضَلَّ سَعِيَهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا» - «فحبطت أعمالهم فلا نقيم لهم يوم القيامة وزناً»
 - ۴) «و الَّذِينَ هُمْ عَنْ آيَاتِنَا غَافِلُونَ» - «فحبطت أعمالهم فلا نقيم لهم يوم القيامة وزناً»

۵۱. هرگاه بخواهیم با استمداد از قرآن کریم که مبنای تفکر و اندیشه‌ی هماهنگ با فطرت اسلامی است، عنوانی برای خسران بارترین انسان‌ها از نظر کردار ارائه دهیم، پیام کدام آیه، وافی به این مقصود است؟
- (۱) «الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ وَلِقَائِهِ»
 (۲) «الَّذِينَ كَفَرُوا عَمَّا أَنْزَلْنَا مِنْ آيَاتِنَا وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ»
 (۳) «الَّذِينَ ضَلَّ سَعِيهِمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا»
 (۴) «الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا وَرَضُوا بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا»

۳۵ مقایسه دنیا و آخرت

زندگی دنیا به تنهایی چیزی جز سرگرمی و بازی نیست و همانا سرای آخرت زندگی راستین است اگر می‌دانستند. عبادت - ۶۴

﴿وَمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهْوٌ وَلَعِبٌ﴾

﴿وَإِنَّ الدَّارَ الْآخِرَةَ لَهِيَ الْحَيَوَانُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ﴾

كان + فعل مضارع = مفهوم استمرار دارد

← مقایسه‌ی میان دنیا و آخرت

- ← اختصاص زندگی راستین (حیات برتر) به آخرت، تعریف دنیا از نظر وحی الهی
- ← اگر به دنیا مستقل نگاه شود، لهو و لعب است و شایسته دلبستگی نیست.
- ← اختصاص زندگی راستین به آخرت مشروط به آگاهی و معرفت مستمر است.

با مقایسه‌ی دنیا و آخرت می‌خواهیم پی ببریم که دنیا مزرعه آخرت است و باید با تلاش در راه خدا و خدمت به انسان‌ها در دنیا، با اندوخته‌ی کامل‌تری خدا را ملاقات کنیم. و باید بدانیم در صورت غیراصیل دانستن دنیا، در دوره‌های ذلت و شهادت، شهادت را انتخاب می‌کنیم.

۵۲. اگر بخواهیم: «چهره‌ی ملکوتی و نه مُلکی دنیا را در آیین‌ی وحی الهی مشاهده کنیم»، پیام کدام آیه ترسیم‌کننده‌ی این مقصود ما است؟

(خارج از کشور - ۹۳)

- (۱) «وَمَنْ أَرَادَ الْآخِرَةَ وَسَعَىٰ لَهَا سَعْيَهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَٰئِكَ كَانَ سَعْيُهُمْ مَشْكُورًا»
 (۲) «وَمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهْوٌ وَلَعِبٌ وَإِنَّ الدَّارَ الْآخِرَةَ لَهِیَ الْحَيَوَانُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ»
 (۳) «أُولَٰئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ وَلِقَائِهِ فَحَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فَلَا تُقِيمُ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَزَنًا»
 (۴) «قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ وَالطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ قُلْ هِيَ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا»

۵۳. هرگاه بخواهیم با تکیه بر وحی الهی، تعریفی برای دنیا ارائه دهیم، پیام کدام آیه وافی به این مقصود است؟

(انسان - ۹۳)

- (۱) «أُولَٰئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ وَلِقَائِهِ فَحَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فَلَا تُقِيمُ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَزَنًا»
 (۲) «وَمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهْوٌ وَلَعِبٌ وَإِنَّ الدَّارَ الْآخِرَةَ لَهِیَ الْحَيَوَانُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ»
 (۳) «إِنَّ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا وَرَضُوا بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَاطْمَأَنَّنُوا بِهَا أُولَٰئِكَ مَاوَاهُم النَّارُ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ»
 (۴) «قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُمْ بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا الَّذِينَ ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ يُحْسِبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صِنَاعًا»

۳۶ دیدگاه نبیون (هم ایمان هم عمل)

و هرکس خواهان آخرت باشد و با نهایت سعی برای آن بکوشد در حالی که مؤمن است پس آنان سعیشان مقبول است. ابراهیم - ۱۹

﴿لَوْ مِنْ أَزَادِ الْآخِرَةِ وَسَعَىٰ لَهَا سَعْيَهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ﴾ ← علت

﴿فَأُولَٰئِكَ كَانَ سَعْيُهُمْ مَشْكُورًا﴾ ← معلول

- ← لازمه‌ی زندگی پرثمر، آخرت خواهی، تلاش و سعی و ایمان است.
- ← شرایط قبول اعمال انسان توسط خداوند (خواستن آخرت، سعی تلاش و ایمان)

اگر کسی بخواد و تلاش کند و مؤمن هم باشد ← زندگی پر ثمر و نتیجه‌بخش خواهد داشت.

۵۴. هرگاه سؤال شود: «چگونه می‌توان یک زندگی نتیجه‌بخش و پر ثمر داشت؟» پیام کدام آیه، پاسخ این سؤال است؟ (خارج از کشور - ۹۳)

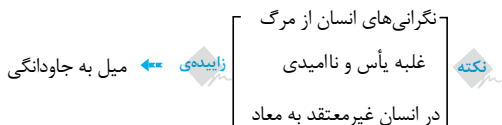
(خارج از کشور - ۹۳)

- (۱) «قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِكُمْ سُنَنٌ فَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكذِّبِينَ»
 (۲) «وَمَنْ أَرَادَ الْآخِرَةَ وَسَعَىٰ لَهَا سَعْيَهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَٰئِكَ كَانَ سَعْيُهُمْ مَشْكُورًا»
 (۳) «وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَأَجَلٍ مُّسَمًّى وَالَّذِينَ كَفَرُوا عَمَّا أَنْزَلْنَا مِنْ آيَاتِنَا وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ»
 (۴) «قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ بَدَأَ الْخَلْقَ ثُمَّ اللَّهُ يُنشِئُ النَّشْأَةَ الْآخِرَةَ إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ»

۵۵. کدام آیه‌ی شریفه به شرایط قبول اعمال انسان توسط خداوند، اشاره دارد؟ (زبان - ۹۴)
- (۱) وَمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهْوٌ وَ لَعِبٌ وَإِنَّ الدَّارَ الْآخِرَةَ لَهِيَ الْحَيَوَانُ
 (۲) الَّذِينَ ضَلَّ سَعِيَّهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَ هُمْ يَحْسِبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صِنْعًا
 (۳) مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَ الْيَوْمِ الْآخِرِ وَ عَمِلَ صَالِحًا فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَ لَا هُمْ يَحْزَنُونَ
 (۴) وَ مَنْ أَرَادَ الْآخِرَةَ وَسَعَى لَهَا سَعْيَهَا وَ هُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَئِكَ كَانَ سَعْيُهُمْ مَشْكُورًا

۳۷ پیامدهای نگرش اول (مادیون)

- ۱ قرار گرفتن زندگی در بن بست و بسته شدن دریچه‌های امید به روی انسان (مهمترین پیامد)
 ۲ بی‌ارزش شدن زندگی برای انسان ← به یأس و ناامیدی دچار شده و شادابی و نشاط خود را از دست می‌دهد.
 ۳ گوشه‌گیری و کناره‌گیری از مردم و دچار شدن به انواع بیماری‌های روحی

چون انسان میل به جاودانگی (همیشه بودن) را دارد و از طرفی در عقیده‌ی مادی با مرگ همه چیز به پایان می‌رسد و این در حالی است که زمان مرگ مشخص نیست و هر لحظه ممکن است فرا برسد لذا انسان از نظر روحی کاملاً آشفته و بیمار می‌شود. «میل به جاودانگی، همیشه علت است.»

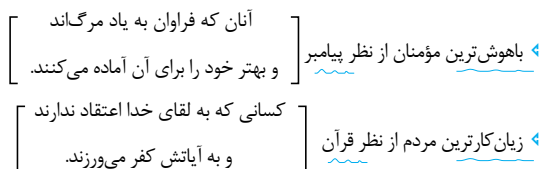

۵۶. بین «میل به جاودانگی» و «بی‌ارزش شدن زندگی چند روزه‌ی دنیا» و «کفر به آیات پروردگار و لقای او» رابطه‌ی علیت برقرار است که عنوان هر یک به ترتیب و و می‌باشد. (تجربین - ۹۰)

(۱) علت - معلول - معلول (۲) معلول - علت - علت (۳) علت - معلول - معلول (۴) معلول - معلول - علت

۳۸

- ۱ دیدگاه دوم (الهیون): مرگ آغاز حیات برتر است و تولدی است و انسان را به ... هستی بالاتری (آخرت) منتقل می‌کند.
 پیامبر: برای بقا شدن خلق شده‌اید نه برای فنا و نابودی و با مرگ تنها از جهانی به جهان دیگر منتقل می‌شوید. (ارتباط با آیه‌ی ۶۴ سوره‌ی عنکبوت)
 امام علی (ع): آدمی در همان حال که از مرگ می‌گریزد، آن را ملاقات می‌کند، دوران زندگی میدان از دست دادن جان است و فرار از مرگ عین نزدیک شدن به آن است.

پیامدهای نگرش دوم (پیامبران الهی)

- ۱ بیرون آمدن زندگی از بن بست و باز شدن پنجره‌های امید به روی انسان (اولین پیامد)
 ۲ ایجاد شور و نشاط و انگیزه فعالیت در زندگی
 ۳ نهراسیدن از مرگ و آمادگی برای فداکاری و شهادت در راه خدا

نمونه‌ها

سخن امام حسین (ع) ...
 حضرت قاسم و مرگ ...
 بیت: «مردم از فتنه گریزند ...»

هر کس به خداوند و روز آخرت ایمان بیورد و کار شایسته انجام دهد، پس نه تری بر آن هاست و نه اندوهگین می‌شوند.

مآذنه - ۶۹

من مرگ را جز سعادت و زندگی با ظالمان را جز ننگ و خواری نمی‌بینم.

حدیث

﴿مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمَلَ صَالِحًا﴾ ← **علت**

﴿لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾ ← **معلول**

شجاعت

نشاط

شجاعت و ایجاد شور و نشاط در زندگی

حدیث: امام حسین (ع): **﴿إِنِّي لَا أَرَى الْمَوْتَ الْإِسْعَادَ وَالْحَيَاةَ مَعَ الظَّالِمِينَ إِلَّا بَرْمًا﴾**

نهرسیدن از مرگ و آمادگی برای فداکاری - این حدیث الهام بخش شهادت در دوراهی دلت و شهادت است.

← زندگی همراه با ننگ و ذلت، علت سعادت یافتن مرگ است.

آیه «مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ... وَآيَةُ مَنْ أَرَادَ الْآخِرَةَ...» با حدیث امام حسین (ع) و روایت شهادت حضرت قاسم (ع) با هم ارتباط دارند و

بیانگر پیامدهای نگرش دوم (الهیون) است.

(ریاضی - ۹۴)

۵۷. کدام مورد بیانگر پیامدهای انکار معاد برای انسان در زندگی دنیاست؟

- ۱) آماده شدن برای زندگی دیگر و توجه بیشتر به حیات اخروی پس از مرگ
- ۲) بیرون آمدن از بن‌بست در زندگی دنیایی و باز شدن پنجره‌های روشنایی
- ۳) کناره‌گیری از دیگران و بی‌ارزش شدن این زندگی چند روزه دنیا
- ۴) لذت بردن از کار و زندگی و تلاش بسیار به همراه انرژی فوق‌العاده

(تجربی - ۹۱)

۵۸. «ناگوار نبودن مرگ» در دیدگاه الهیون بدان جهت است که:

- ۱) مرگ را وسیله‌ای برای نجات از زندگی و هم زیستی با ظالمان می‌دانند.
- ۲) ناگواری مرگ، معلول بر دوش داشتن بار سنگین گناهان است و الهیون مصون از آن‌اند.
- ۳) خداپرستان حقیقی گرچه در دنیا زندگی می‌کنند و زیبا هم زندگی می‌کنند، به آن دل نمی‌سپرند.
- ۴) ناگواری مرگ، عامل نومیدی از خدا و پوچ‌اندیشی نسبت به آفرینش می‌شود که با توحید سازگار نیست.

۵۹. این بیان هدایت بخش پیامبر گرامی اسلام «ص» که فرموده‌اند: «برای نابودی و فنا خلق نشده‌اید، بلکه برای بقا آفریده شده‌اید و با مرگ تنها از جهانی به جهان دیگر منتقل می‌شوید.» با پیام کدام آیه‌ی شریفه تناسب مفهومی دارد؟

(هنر - ۹۳)

- ۱) «الَّذِينَ تَتَوَفَّاهُم الْمَلَائِكَةُ طَيِّبِينَ يَقُولُونَ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ إِذْ خَلَوْا لِلْجَنَّةِ بَمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ»
- ۲) «مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمَلَ صَالِحًا فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ»
- ۳) «وَمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهْوٌ وَ لَعِبٌ وَإِنَّ الدَّارَ الْآخِرَةَ لَهِيَ الْحَيَوَانُ»
- ۴) «إِنَّ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا وَرَضُوا بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَاطْمَأَنَّنُوا بِهَا»

۳۹

نگرش اشراف و رفاه زنگان به مبانی اصلی دین

﴿فَأَرْسَلْنَا فِيهِمْ رَسُولًا مِنْهُمْ أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ أَفَلَا تَتَّقُونَ﴾

﴿وَقَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِهِ الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَالْحَيَاةِ الدُّنْيَا مَا هَذَا إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ... تَأْكُلُونَ... تَشْرَبُونَ﴾ ← (انکار نبوت)

توصیف کسانی که اطاعت از پیامبران را خسران می‌دانند.

﴿وَلَكِنْ أَطَعْتُمْ بَشْرًا مِثْلَكُمْ إِنَّكُمْ إِذَا لَخَّاسِرُونَ﴾ زینکاری را در پیروی از پیامبران می‌دانند.

علت

معلول

﴿إِنَّمَا يَعْزُبُ عَنْكُمْ مِنَ اللَّهِ مَا تَعْبَهُونَ وَإِذَا مَلَآتِ الْجُنُودُ لَأَنْزِلْنَاهُمْ بِسُحُوفٍ مَحْمُورَةٍ﴾

انکار معاد جسمانی

﴿لَهُمْ فِيهَا مَنَازِلُ مُتَعَدِّدَاتٌ لِمَا تُوعَدُونَ (غیر محقق دانستن قیامت)

﴿إِنَّ هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَ نَحْيَا وَ مَا نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ﴾

انکار معاد جسمانی

منحصراً حیات دنیوی

← غرق شدن در نعمت‌های ارزانی شده از سوی خدا، یکی از زمینه‌های انکار نبوت و رستخیز است.

و در میانشان پشیمانی از خودشان فرستادیم که بخوانند را برپوشید برای شما هیچ مسودی غیر از او نیست پس آیا توها پشیمانی کنید؟ و انصراف قوش که کافر بودند و دیار آخرت را تکذیب کردند و در زندگی دنیا آن‌ها را برافه ساختیم گفتند این امر را جز بشتری همانند شما نیست از آن چه می‌خواستید می‌خواستید می‌پوشید و اگر از بشتری مثل خودتان اطاعت کنید قطعاً در آن صورت زین کنید. آیا به شما وفه می‌دهد هنگامی که مردید و خاک و استخوان شدید شما بیرون برده می‌شود؟ چه نور است، نور است آنچه وعده داده می‌شود؟ جز این زندگی دنیای ما چیزی نیست می‌پوشیم و زندگی می‌کنیم و ما را نگینت نخواهیم شد.

مؤمنون - ۳۳ - ۳۷

این آیه اندیشه و تحقیق درس پنجم است که اشراف و رفاه‌زدگان به قوم کافر خود می‌گویند. پیروی از پیامبری که مثل شامست موجب زیانکاری و خسران است (انکار نبوت) و اگر به شما وعده حیات مجدد داده صحیح نیست (انکار معاد) و چون اطاعت از خدا از طریق اطاعت از پیامبران است لذا انکار پیامبران (نبوت) در واقع انکار توحید و خدا هم هست. پس در این آیه اصول دین، توحید، نبوت و معاد انکار شده.

۶۰. اگر بگوییم: «یکی از زمینه‌های انکار نبوت انبیاء و رستاخیز، غرق شدن در نعمت‌های ارزانی شده از سوی خدا است»، پیام کدام آیه را ترسیم کرده‌ایم؟

- ۱) «و ما هذه الحياه الدنیا الّلهو و لعب و انّ الدار الاخره لهی الحیوان لو كانوا یعلمون»
- ۲) «اولئک الذین کفروا بآیات ربه‌هم و لقائه فحیبطت اعمالهم فلا نقیم لهم یوم القیامه و زنا»
- ۳) «انّ الذین لا یرجون لقاءنا و رضوا بالحیاه الدنیا و اطمانوا بها اولئک ماؤاهم النار بما كانوا یکسبون»
- ۴) «و قال الملائه من قومہ الذین کفروا و کذبوا بقاء الاخره و اترفناهم فی الحیاه الدنیا ما هذا الا بشر مثکم»

(هنر - ۹۳)

دو دیدگاه در برخورد با مرگ:

- ◀ کودک رحمت الهی را به خانه می‌آورد. در دوره‌ی نوجوانی و جوانی فرد احساس استقلال می‌کند و جدی بودن زندگی را لمس می‌کند.
- ◀ انسان‌ها معمولاً در برخورد با مرگ دو دیدگاه دارند:
 ۱. دیدگاه منکران معاد
 ۲. دیدگاه پیامبران الهی
- ◀ **دیدگاه منکران معاد:** مرگ پایان زندگی است و هر انسانی پس از مدتی زندگی در دنیا، دفتر عمرش بسته می‌شود و حیات او پایان می‌یابد و رهسپار نیستی می‌شود.

پيامدهای دیدگاه اول (منکران معاد): از پیامدهای مهم برای انسانی که «گرایش به جاودانگی» دارد این است:

 - الف. که همین زندگی چند روزه دنیا نیز برایش بی‌ارزش می‌شود.
 - در نتیجه به یأس و ناامیدی دچار شده، شادابی و نشاط زندگی را از دست می‌دهد، از دیگران کناره می‌گیرد و به انواع بیماری‌های روحی دچار می‌شود گاهی نیز برای تسکین خود و فرار از ناراحتی، در راه‌هایی قدم می‌گذارد که روز به روز بر سرگردانی و یأس او می‌افزاید. (ریاضی - ۹۴)
 - ب. گروهی نیز می‌کوشند راه غفلت از مرگ را پیش بگیرند خود را به هر کاری سرگرم می‌سازند تا آینده‌ی تلخی را که در انتظار دارند فراموش کنند. (زبان - ۹۵)
- ◀ **دیدگاه پیامبران الهی:** مرگ را پایان بخش دفتر زندگی نمی‌پندارند بلکه آن را غروب می‌دانند که طلوعی درخشان‌تر در پیش دارد یا پلی به حساب می‌آورد که آدمی را از یک هستی (دنیا) به هستی بالاتری (آخرت) منتقل می‌کند. (زبان - ۹۱)
- ◀ رسول خدا (ص) فرمود: برای نابودی و فنا خلق نشده‌اید، بلکه برای بقا آفریده شده‌اید و با مرگ تنها از جهانی دیگر منتقل می‌شوید. (ارتباط با آیه ۶۴ عنکبوت) (هنر - ۹۳)
- ◀ از رسول خدا (ص) پرسیدند «باهوش‌ترین مؤمنان» چه کسانی هستند؟ فرمودند: «آنان که فراوان به یاد مرگ‌اند و بهتر از دیگران خود را برای آن آماده می‌کنند.»
- ◀ امیرمؤمنان (ع): «ای مردم، آدمی در همان حال که از مرگ می‌گریزد، آن را ملاقات می‌کند، دوران زندگی میدان از دست دادن جان است و فرار از مرگ عین نزدیک شدن به آن می‌باشد.» (زبان - ۹۵)
- ◀ **پیامدهای دیدگاه دوم (پیامبران الهی):** اولین پیامد این نگرش بیرون آمدن زندگی از بن‌بست و باز شدن پنجره امید و روشنایی به روی انسان و ایجاد شور و نشاط و انگیزه‌ی فعالیت و کار در زندگی است این چنین انسانی دارای انرژی فوق‌العاده و همت خستگی‌ناپذیر است و او با تلاش و توان بسیار در خدمت به خلق خدا می‌کوشد می‌داند که هر چه بیشتر به دیگران خدمت کند، آخرت او زیباتر خواهد بود. مثال تلاش حضرت علی (ع) در نخلستان‌ها.
- ◀ **دومین پیامد دیدگاه پیامبران الهی نهراسیدن از مرگ و آمادگی برای فداکاری در راه خداست.** خداپرستان حقیقی گرچه در دنیا زندگی می‌کنند و زیبا هم زندگی می‌کنند اما به آن دل نمی‌سپزند از این رو مرگ را ناگوار نمی‌دانند. (تجربین - ۹۱)
- نتیجه: به این معنا نیست که آنان آرزوی مرگ می‌کنند بلکه از خداوند عمر طولانی می‌خواهند تا بتوانند در این جهان با تلاش در راه خدا و خدمت به انسان‌ها با اندوختگی کامل‌تر خدا را ملاقات کنند و به درجات برتر بهشت نائل شوند و هم‌چنین سبب می‌شود که دفاع از حق مظلوم و فداکاری در راه خدا آسان‌تر و شجاعت به مرحله‌ی عالی آن برسد و آن‌گاه که حیات جز ننگ و ذلت نباشد و فداکاری ضروری شود انسان‌ها به استقبال شهادت روند. (خارج از کشور - ۹۴ و ۹۵)
- ◀ **امام حسین (ع) آن‌گاه که در دو راهی ذلت و شهادت قرار گرفتند:** شهادت را برگزیدند و فرمودند: اتی لا یری الموت الا سعادة و الحیاه مع الظالمین الا برماً! من مرگ را جز سعادت و زندگی با ظالمان را جز ننگ و خواری نمی‌بینم. (هنر - ۹۰)
- ◀ حضرت قاسم (ع) فرزند امام حسن (ع) در شب عاشورا نزد امام حسین (ع) شهادت را شیرین‌تر از عسل معرفی نمودند.

آزمونک

1. با توجه به آیه‌ی شریفه‌ی «يَعِدُّكُمْ أَنْتُمْ إِذَا مِتُّمْ وَ كُنْتُمْ تُرَابًا وَ عِظَامًا أَنْتُمْ مُخْرَجُونَ»، اشراف قوم که کافر شده بودند چه موضوعی را انکار کردند؟
 (۱) آفرینش مجدد جسم برای پیوستن به روح در آخرت
 (۲) دریافت تمام و کمال حقیقت وجود انسان توسط فرشته‌ی مرگ
 (۳) مرگ پایان زندگی نیست بلکه غروبی است بعد از طلوعی درخشان
 (۴) روح بعد از مرگ همچنان به فعالیت‌های آگاهانه‌ی خود ادامه می‌دهد.
 (ریاضی - ۹۵)
2. اگر سؤال شود «چگونه می‌توان یک زندگی نتیجه‌بخش و پرثمر داشت؟» قرآن کریم در پاسخ می‌فرماید:
 (۱) الَّذِينَ ضَلَّ سَعِيَّهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَ هُمْ يُحْسِبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا
 (۲) مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَ الْيَوْمِ الْآخِرِ وَ عَمِلَ صَالِحًا فَلَا خَوْفَ عَلَيْهِمْ وَ لَا هُمْ يَحْزَنُونَ
 (۳) وَ مَنْ أَرَادَ الْآخِرَةَ وَ سَعَىٰ لَهَا سَعِيهَا وَ هُوَ مُؤْمِنٌ فَلْيُكَلِّمْ كَانَ سَعِيَّهُمْ مَشْكُورًا
 (۴) وَ مَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهُوَ وَ لَعَبٌ وَ إِن الدَّارَ الْآخِرَةَ لَهِيَ الْحَيَوَانُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ
 (انسانی - ۹۴)
3. زندگی دنیا بدون سرای آخرت که زندگی واقعی است، چگونه خواهد بود و پیامبر اکرم (ص) باهوش‌ترین مؤمنان را چه کسانی معرفی می‌کنند؟ (عجری - ۹۵)
 (۱) تلاش بیهوده - مرگ را پلی به حساب می‌آورند که آدمی را از یک هستی به هستی دیگر منتقل می‌کند.
 (۲) لهو و لعب - مرگ را پلی به حساب می‌آورند که آدمی را از یک هستی به هستی دیگر منتقل می‌کند.
 (۳) تلاش بیهوده - فراوان به یاد مرگ‌اند و بهتر از دیگران خود را برای آن آماده می‌کنند.
 (۴) لهو و لعب - فراوان به یاد مرگ‌اند و بهتر از دیگران خود را برای آن آماده می‌کنند.
4. «چه تفاوت‌های مهمی میان دنیا و آخرت وجود دارد؟» پیام کدامین آیه پاسخ این سؤال است؟
 (۱) «مَنْ أَرَادَ الْآخِرَةَ وَ سَعَىٰ لَهَا سَعِيهَا وَ هُوَ مُؤْمِنٌ فَلْيُكَلِّمْ كَانَ سَعِيَّهُمْ مَشْكُورًا»
 (۲) «مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَ الْيَوْمِ الْآخِرِ وَ عَمِلَ صَالِحًا فَلَا خَوْفَ عَلَيْهِمْ وَ لَا هُمْ يَحْزَنُونَ»
 (۳) «وَ مَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهُوَ وَ لَعَبٌ وَ إِن الدَّارَ الْآخِرَةَ لَهِيَ الْحَيَوَانُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ»
 (۴) «خَلَقَ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ وَ لَتَجْزَىٰ كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ وَ هُمْ لَا يَظْلَمُونَ»
5. کدام گرایش درونی، متکران معاد را به بی‌توجهی به مرگ می‌کشاند و از دیدگاه پیشوایان معصوم (ع) فرار از مرگ چگونه است؟ (زبان - ۹۵)
 (۱) گرایش به جاودانگی - عین نزدیک شدن به آن
 (۲) گرایش به شادکامی - عین نزدیک شدن به آن
 (۳) گرایش به شادکامی - ثمره‌ی اضطراب و دلپره
 (۴) گرایش به جاودانگی - ثمره‌ی اضطراب و دلپره
6. «بعید شمردن وعده‌های داده شده از سوی پیامبرشان، بنابر معاد جسمانی و زنده شدن انسان‌ها پس از مرگ» از کدام آیه شریفه دریافت می‌گردد؟
 (۱) «وَ مَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهُوَ وَ لَعَبٌ»
 (۲) «وَلْيُكَلِّمِ الَّذِينَ كَفَرُوا بآيَاتِ رَبِّهِمْ وَ لِقَائِهِ»
 (۳) «هَيْهَاتَ ... هَيْهَاتَ لِمَا تُوعَدُونَ»
 (۴) «إِنَّ الدِّينَ لِأَيُّرِجُونَ لِقَاءَنَا وَ رَضُوا بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَ طَمَأْنَنُوا بِهَا وَ الَّذِينَ هُمْ عَنْ آيَاتِنَا غَافِلُونَ ...»
7. «لهیون» که مرگ را پایان زندگی نمی‌دانند و آن را تولدی برای انتقال از مرحله‌ای به مرحله‌ی دیگر می‌دانند، از خداوند، عمر طولانی طلب می‌کنند تا:
 (۱) با تلاش بیشتر در راه خدا و خدمت به انسان، اندوخته‌ی کامل‌تری به دست آورند.
 (۲) کفهی متعادل دنیا و آخرت را در هم سنگ جلوه دادن آن دو به منصفی ظهور برسانند.
 (۳) به دنیاپرستان بفهمانند که اعتقاد به عالم پس از مرگ، منافات با دل سپردن به دنیا ندارد.
 (۴) راه نیک‌بختی را برای آیندگان، هموار کنند و اثبات کنند که عبادت به جز خدمت خلق نیست.
8. آیه‌ی شریفه‌ی «إِنْ هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَ نَحْيَا وَ مَا نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ» در توصیف کدام تفکر درباره‌ی مرگ می‌باشد؟ (عجری - ۹۴)
 (۱) آنان که فراوان به یاد مرگ‌اند و بهتر از دیگران خود را برای آن آماده می‌کنند.
 (۲) مرگ پایان زندگی است و هر انسانی پس از مدتی زندگی در دنیا، دفتر عمرش بسته می‌شود.
 (۳) مرگ را پایان بخش دفتر زندگی نمی‌پندارند بلکه آن را غروبی می‌دانند که طلوعی درخشان‌تر در پیش دارد.
 (۴) آدمی در همان حال که از مرگ می‌گریزد آن را ملاقات می‌کند، دوران زندگی میدان از دست دادن جان است.

۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۲	۱	۳	۱	۳	۴	۳	۱

درس هشتم آینده روشن

ور سراسری ۱۰ سال گذشته، ۳۵ سؤال آمده است. این درس پیرامون ضرورت معاد در پرتو حکمت و عدل الهی و امکان معاد نند. این درس بیشتر سؤالات ترکیبی درباره ضرورت معاد در پرتو حکمت الهی و عدل الهی است و سپس در مورد امکان معاد جسمانی و آیات مرتبط با آن است.

۴۰

مهمترین خبری که انبیاء برای بشر آورده‌اند ← خبر از معاد و سرای آخرت
دفع خطر احتمالی ← لازم است.

راه‌های عقلی برای پی بردن به ضرورت معاد
راه حکمت الهی
راه عدل الهی

عقلی ← نقلی

مفهوم بازگشت

هدف، باطل و عبث
میل به جاودانگی

میل به بی‌نهایت (افول ناپذیرها)

مفهوم عدم ظرفیت

کمال

استحقاق استعداد

در پرتو حکمت الهی

در پرتو عدل الهی

ضرورت
معاد

تمام آیات و اشعار درس در کلید واژه‌های فوق جمع شده است. هر کدام از کلمات بعد از گروه، اشاره به تقسیم‌بندی قبل از خود دارد مثلاً اگر در آیهای کلمه «عبث»، آمده باید بگوییم «ضرورت معاد در پرتو حکمت الهی»، و اگر مثلاً کلمه «استعداد» در سؤال آمده باید بگوییم «ضرورت معاد در پرتو عدل».

۶۱. آن‌جا که «احساس تشنگی» با «آب» برطرف می‌شود و آن‌جا که «مصلح» و «مفسد» به پاداشی در خور صلاح و فساد دریافت می‌کنند به ترتیب معاد در پرتو و مفهوم می‌گردد.
(خارج از کشور - ۹۱)

(۱) ضرورت - عدل - حکمت (۲) امکان - حکمت - عدل (۳) ضرورت - حکمت - عدل (۴) امکان - عدل - حکمت

۶۲. آن‌جا که انسان‌های با ایمان و درستکاران خائف از خداوند در طول زندگی، تبعیت از عقل و فطرت را بی‌کم و کاست به ظهور می‌رسانند و آن‌جا که محدودیت دنیا، مانع وصول چنین افرادی به پاداش درخور می‌شود به ترتیب به معاد در پرتو و مفهوم می‌گردد که آیهی شریفه‌ی: *ام نجعل المتقين كالفجار حاکمی* از امر است.
(هنر - ۹۱)

(۱) ضرورت - حکمت - عدل - دوّم (۲) امکان - عدل - حکمت - نخستین

(۳) امکان - حکمت - عدل - دوّم (۴) ضرورت - عدل - حکمت - نخستین

۶۳. محدودیت عمر انسان، در دریافت پاداش اعمال، بیانگر معاد در پرتو و شوق و اشتیاق رفتن به دنبال پایان‌ناپذیرها و افول‌ناشدنی‌ها، حکایت‌گر معاد در پرتو خداوند می‌باشد.
(انسانی - ۹۲)

(۱) امکان - حکمت - ضرورت - عدل (۲) ضرورت - حکمت - امکان - حکمت

(۳) امکان - عدل - ضرورت - عدل (۴) ضرورت - عدل - ضرورت - حکمت

۶۴. از دیدگاه انبیای الهی، لازمه‌ی ایمان به خدا، ایمان به است و پیش‌بینی پاسخ مناسب برای تمایلات، لازمه‌ی الهی است که پیامش، تحقق رستاخیز می‌باشد.
(انسانی - ۹۳)

(۱) نبوت - عدل - امکان (۲) آخرت - عدل - امکان (۳) نبوت - حکمت - ضرورت (۴) آخرت - حکمت - ضرورت

۴۱ حتمیت و قطعیت رستاخیز

خداوند که هیچ معبودی جز او نیست، حتماً شما را در روز رستاخیز که شکی در آن نیست، جمع می‌کند و چه کسی از خداوند راستگوتر است. **نساء - ۸۷**

- ﴿الله لا اله الا هو لیجمعنکم الی یوم القیامة لاریب فیه و من اصدق من الله حدیثاً﴾
 ۴ یگانگی خداوند - معاد جسمانی و روحانی - حتمیت و حقایق رستاخیز - خالی از تردید بودن قیامت به دلیل صادق القول بودن خداوند
 ۴ کلمه‌ی «لا اله الا الله»، کلمه‌ی توحید، مهم‌ترین شعار اسلام و جامع همه‌ی ابعاد توحید است و خداوند این جمله را در مستحکم خود نامیده است.
 ۴ حاکمیت تدبیری حساب شده در جهان خلقت، ضرورت برپایی قیامت را ایجاب می‌کند.

۶۵. آیه‌ی شریفه‌ی: «الله لا اله الا هو لیجمعنکم الی یوم القیامة...» چه دلیلی را برای نبودن هیچ شکی در مورد قیامت بیان نموده است؟

(تجربی - ۹۵)

- (۱) و اِنَّ الدَّارَ الْاٰخِرَةَ لَیْهِ الْحَیْوَٰنُ
 (۲) فَوَیْلٌ لِلَّذِیْنَ كَفَرُوْا مِنْ النَّارِ
 (۳) وَ مَنْ اَصْدَقُ مِنَ اللّٰهِ حَدِیْثًا
 (۴) اَفَحَسِبْتُمْ اَنْمَّا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا

۴۲ ضرورت معاد در پرتو حکمت الهی

آیا شما پنداشت‌اید که شما را بی‌هوده آفریدیم و شما به سوی ما بازگردانده نمی‌شوید؟ **نساء - ۸۷**

ما آسمان‌ها و زمین و آن چه را می‌مان آن دو است، بی‌هوده خلق نکردیم این گمان کسانی است که کافر شدند پس وای از آتش بر کسانی که کافر شدند. **ص - ۲۷**

- ۴ کار حکیمانه، کاری است با هدف معقول و شایسته که نتایج صحیح و عاقلانه به دنبال دارد. (عبث نبودن جهان آفرینش)

﴿افحسبتم انما خلقناکم عبثاً و انکم الینا لا ترجعون﴾

﴿و ما خلقنا السماء و الارض و ما بینهما باطلاً﴾

- ذکر ظنّ الذین کفروا فویل... من النار ﴿عبث بی‌اعتقادی به قیامت بیت: «آن چه از دریا به دریا می‌رود / همان جا کامد، آن جا می‌رود» بیت: «ما ز بالا بییم و بالا می‌رویم / ما ز دریا بییم و دریا می‌رویم»

مفهوم بازگشت

- ۴ دو ویژگی انسان که فقط با حیات ابدی می‌توان به آن‌ها پاسخ داد:
 ۱. گرایش به بقا و جاودانگی
 ۲. میل به کمالات بی‌نهایت

کلید واژه‌های عبثاً، لا ترجعون و باطلا، و مفهوم بازگشت در شعر، همگی اشاره به حکمت الهی دارند لذا می‌گوییم = ضرورت معاد در پرتو حکمت الهی.

کاربرد استفهام در آیات به دو معنا می‌باشد:

۱. مردود داشتن امری مثل افعیر دین الله یبعون که دین طلبی از غیر خدا را مردود می‌داند.
 ۲. تحقق یک امر مثل افحسبتم انما خلقناکم عبثاً که ضرورت تحقق معاد را بیان می‌کند.

(هنر - ۹۳)

۶۶. از دقت در پیام کدام آیه، به تحقق امری از راه طرح استفهام انکاری، پی می‌بریم؟

- (۱) «افمن أسس بنیانه علی تقوی من الله و رضوان خیر؟»
 (۲) «افحسبتم انما خلقناکم عبثاً و انکم الینا لا ترجعون؟»
 (۳) «افرایتم ما ترحون انتم تزرعونه ام نحن الزارعون؟»
 (۴) «ام من أسس بنیانه علی شفا جرف هار فانهار به فی نار جهنم؟»

۴۳ ضرورت معاد در پرتو عدل الهی

آیا کسانی را که ایمان آورده و کارهای شایسته انجام داده‌اند همچون مفلسان در زمین قرار می‌دهیم یا پرهیزکاران را همچون بدکاران قرار می‌دهیم؟ **ص - ۲۸**

- ۴ زندگی انسان در دنیا به گونه‌ای است که امکان تحقق عدل الهی در آن نیست زیرا:
 ۱. پاداش بسیاری از اعمال مانند **شهادت** در راه خدا، در این دنیا امکان‌پذیر نیست.
 ۲. مجازات کسانی که به دیگران ستم کرده‌اند، مثل **قتل**، در این دنیا عملی نیست.
 ۳. استحقاق - استعداد **مفهوم عدم ظرفیت**
 ۴. عدم امکان دستیابی درست‌کاران و بدکاران به لوازم و نتایج اعمالشان

﴿إِنَّمَا نَجْعِلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَالْمُفْسِدِينَ فِي الْأَرْضِ
إِنَّمَا نَجْعِلُ الْمُتَّقِينَ كَالْفُجَّارِ﴾

۴ خداوند وعده داده است هر کس را به هر چه استحقاق دارد برساند

(+ (کے -) از کلید واژه‌های عدل الهی است لذا ضرورت معاد در پرتو عدل الهی پاسخ است.
البته با حدیث پیامبر (ص) «بالعدل قامت السموات والأرض» ارتباط دارد.

۶۷. عدم امکان دستی‌یابی درست کاران و بدکاران به لوازم و نتایج اعمالشان، بیانگر کدام مورد است و چه چیزی را محقق می‌سازد؟

(خارج از کشور - ۹۴)

- (۱) امکان معاد در پرتو عدل الهی - وعده‌های خداوند
(۲) ضرورت معاد در پرتو عدل الهی - وعده‌های خداوند
(۳) امکان معاد در پرتو حکمت الهی - هدف‌داری و غایت‌مندی
(۴) ضرورت معاد در پرتو حکمت الهی - هدف‌داری و غایت‌مندی

۴۴ ~~ترکیب~~ (مردم در امکان معاد تردید دارند)

۱. اشاره به قدرت نامحدود خداوند

﴿إِنِّي حَسِبُ الْإِنْسَانَ أَن لَّنْ نَّجْعَمَ ... بَلَىٰ (قادرین) نَسُوهُ بِنَانَةٍ﴾

۲. اشاره به پیدایش نخستین انسان

﴿وَضَرْبٌ لَّنَا مِثْلًا وَنَسِي خَلْقَةٍ ... قُلْ يَحْيِيهَا الَّذِي أَنشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ﴾

۳. اشاره به نظام مرگ و زندگی در طبیعت (رستاخیز طبیعت) = امکان معاد با تمثیل.

﴿وَاللَّهُ الَّذِي أَرْسَلَ الرِّيحَ فَتُثِيرُ سَحَابًا ...﴾

﴿فَاحْيِينَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا كَذَلِكَ النُّشُورُ﴾

قیامت در مرحله دوم

﴿يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ﴾

﴿وَيُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَكَذَلِكَ تُخْرَجُونَ﴾

قیامت در مرحله دوم

امکان معاد
(معاد جسمانی)

آیا انسان می‌تواند از هرگز استخوان‌های او را جمع نتوانیم کرد آری قادریم که سرانگشتان او را درست کنیم.

قیامت - ۳۰۳

و برای ما مثل زدر حالی که آفرینش خود را فراموش کرده بود گفت چه کسی استخوان‌ها را زنده می‌کند و هر حقی که بوسیدم با گوشتی آن را زنده می‌کند که تخمین بر آن را فریب و او به هر خلقت و آفرینش یافت.

یس - ۷۸ و ۷۹

و خداوند کسی است که باها را فرستاد تا اتری را به حرکت در آورد پس ما آن را بر او به سوی سرزمینی مرده بردیم و به وسیله آن زمین را پس از مردنش زنده کردیم رستاخیز همین گونه است.

فصل - ۹

خداوند زنده را از مرده بیرون می‌آورد و مرده را از زنده بیرون می‌آورد و زمین را پس از مردنش حیات می‌بخشد و همین‌گونه بیرون آورده می‌شود.

رود - ۹۰

کلید واژه با تیترا قبل از خود ارتباط دارد مثلاً «قادرین»، شما را یاد قدرت نامحدود می‌اندازد.
«اول مرّه»، شما را به یاد پیدایش نخستین و کلمه «ریاح»، یعنی باد شما را یاد طبیعت می‌اندازد و یک قاعده کلی: هر آیه‌ای که از «جَمَعٌ یا خَرَجَ» استفاده کرده باشد، اشاره به معاد جسمانی دارد.

۶۸. قرآن کریم به منکران معاد و تشکیک در معاد جسمانی چه پاسخی می‌دهد؟

- (۱) أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ
(۲) ذَلِكَ ظَنُّ الَّذِينَ كَفَرُوا فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنَ النَّارِ
(۳) لَيَجْمَعَنَّكُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ
(۴) قُلْ يَحْيِيهَا الَّذِي أَنشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ

۶۹. آیه‌ی شریفه‌ی «قُلْ يَحْيِيهَا الَّذِي أَنشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ» در پاسخ کسانی است که بودند و بیانگر

(ریاضی - ۹۴)

- (۱) منکر معاد جسمانی - اثبات امکان معاد
(۲) منکر تجرد روح - اثبات امکان معاد
(۳) منکر معاد جسمانی - آفرینش مجدد انسان
(۴) منکر تجرد روح - آفرینش مجدد انسان

۷۰. از دقت در پیام آیهی شریفه‌ی: «و ضرب لنا مثلا و نسی خلقه قال من یحیی العظام و هی رمیم قل یحییها الذی انشاها اول مرة» و آیهی شریفه‌ی: «ام نجعل الذین ءامنوا و عملوا الصالحات کالمفسدین فی الارض»، به ترتیب و برپایه‌ی رستاخیز، مفهوم می‌گردد که «عادلانۀ بودن نظام آفرینش»، پیام آیهی است. (خارج از کشور - ۹۳)

- (۱) امکان - ضرورت - دوم
(۲) ضرورت - امکان - دوم
(۳) امکان - ضرورت - نخست
(۴) ضرورت - امکان - نخست

۷۱. پیام آیات شریفه‌ی: «بحسب الانسان ان نجعل عظامه * بلی قادرین علی ان نسوی بنانه» پاسخی بر شبهه‌ی منکران معاد است که آفرینش مجدد برای ترسیم شده است. (هنر - ۹۲)

- (۱) جسمانی - امکان - پیوستن به روح در آخرت
(۲) روحانی - امکان - پیوستن به روح در آخرت
(۳) جسمانی - ضرورت - تجلی قدرت غیر محدود خداوند
(۴) روحانی - ضرورت - تجلی قدرت غیر محدود خداوند

۷۲. پیام آیهی شریفه‌ی: «یخرج الحی من المیت و یرج الحی و یحیی الارض بعد موتها و کذلک نُخرجون» پاسخی بر شبهه‌ی معاد است که آفرینش مجدد برای ترسیم شده است. (زبان - ۹۲)

- (۱) جسمانی - امکان - پیوستن به روح در آخرت
(۲) روحانی - امکان - پیوستن به روح در آخرت
(۳) جسمانی - ضرورت - تجلی قدرت غیر محدود خداوند
(۴) روحانی - ضرورت - تجلی قدرت غیر محدود خداوند

۷۳. پیام آیهی شریفه‌ی: «و الله الذی ارسل الیاح فتثیر سحاباً فسقناه الی بلد میت فاحیینا به الارض بعد موتها کذلک النُّشور» پاسخی بر شبهه‌ی منکران معاد است که آفرینش مجدد برای ترسیم شده است. (خارج از کشور - ۹۳)

- (۱) جسمانی - امکان - پیوستن به روح در آخرت
(۲) روحانی - امکان - پیوستن به روح در آخرت
(۳) جسمانی - ضرورت - تجلی قدرت غیر محدود خداوند
(۴) روحانی - ضرورت - تجلی قدرت غیر محدود خداوند

۷۴. از دقت در پیام آیات شریفه‌ی: «قل یحییها الذی انشاها اول مرة و هو بکل خلق علیم» و «و ما خلقتنا السماء و الارض و ما بینهما باطلاً» به ترتیب موضوع و مفهوم می‌گردد. (ریاضی - ۹۳)

- (۱) آفرینش مجدد جسم در برزخ - ضرورت معاد در پرتو عدل الهی
(۲) امکان معاد جسمانی در آخرت - ضرورت معاد در پرتو حکمت الهی
(۳) آفرینش مجدد جسم در برزخ - امکان معاد در پرتو عدل الهی
(۴) امکان معاد جسمانی در آخرت - امکان معاد در پرتو حکمت الهی

۷۵. از دقت در پیام آیهی شریفه‌ی «ام نجعل المتقین کالفجار» و آیهی شریفه‌ی: «و الله الذی ارسل الیاح فتثیر سحاباً فسقناه الی بلد میت فاحیینا به الارض بعد موتها کذلک النُّشور» به ترتیب و برپایه‌ی رستاخیز، مفهوم می‌گردد که عادلانه بودن نظام آفرینش، پیام آیهی می‌باشد. (تجربیه - ۹۳)

- (۱) امکان - ضرورت - نخست
(۲) ضرورت - امکان - نخست
(۳) امکان - ضرورت - دوم
(۴) ضرورت - امکان - دوم

۷۶. از آیهی شریفه‌ی «یخرج الحی من المیت و یخرج المیت من الحی و یحیی الارض بعد موتها و کذلک نُخرجون» پاسخ به کدام اشکال دریافت می‌گردد؟ (هنر - ۹۴)

- (۱) عدم تحقق وعده‌های داده شده از سوی شیطان به پیروان خود
(۲) بعید شمردن مرگ و زنده شدن انسان‌ها و بعثت آنها در عالم برزخ
(۳) عدم تحقق آرزوهای دنیاپرستان که با هدف قرار دادن دنیا ایجاد شده بود.
(۴) بعید شمردن معاد جسمانی از سوی کسانی که مرگ را پایان زندگی تلقی می‌کنند.

۴ دفع خطر احتمالی عقلاً لازم است.

۴ مهم‌ترین خبری که انبیا درباره‌ی آینده بشر آورده‌اند **خبر از معاد** و سرای آخرت است.

(انسانی - ۹۳)

۴ همه آنان پس از ایمان به خدا، ایمان به آخرت را مطرح کرده و آن را لازمه‌ی ایمان به خدا دانسته‌اند.

۴ قرآن کریم با چنان صراحت و قطعیتی از آخرت یاد می‌کند که جای هیچ شک و شبهه‌ای را باقی نمی‌گذارد.

۴ در این کتاب الهی بعد از توحید و یکتاپرستی، درباره‌ی هیچ موضوعی به اندازه‌ی معاد سخن نرفته است.

۴ قرآن کریم بارها با دلیل و برهان ضرورت آن را ثابت کرده است که عبارتند از:

۱. ضرورت معاد براساس حکمت الهی
۲. ضرورت معاد براساس عدل الهی

ضرورت معاد براساس حکمت الهی

۴ حکیم کسی است که کارهایش هدفمند است و به نتایج صحیح و درست منتهی می‌شود.

۴ خدای حکیم مرتکب کار عبث و بیهوده نمی‌شود زیرا کار عبث از جهل و نادانی سرچشمه می‌گیرد.

۴ هر موجودی را برای هدف شایسته‌ای خلق می‌کند و امکانات رسیدن به آن هدف را هم به او عطا می‌کند. (خصوصیات خلقت حکیمانه)

۴ اگر خداوند تمایلات و گرایش‌هایی را در وجود انسان قرار داده پاسخ مناسب آن را هم پیش‌بینی کرده است مثال احساس تشنگی و

گرسنگی.

(خارج از کشور - ۹۱)

۴ این که انسان میل به بقا و جاودانگی دارد و از مرگ و نابودی گریزان است و بسیاری از کارها را برای حفظ بقا انجام می‌دهد و این که هر انسان

طالب و خواستار همه‌ی کمالات و زیبایی‌هاست این طلب به هیچ حدی محدود نمی‌شود و او به دنبال پایان‌ناپذیرها و افول ناشدنی‌هاست،

(انسانی - ۹۳)

بیانگر ضرورت معاد در پر تو حکمت الهی است.

۴ دنیایی که در آن زندگی می‌کنیم و عمر محدود انسان‌ها، پاسخ‌گوی نیازهای ما نیست.

(انسانی - ۹۲)

۴ نمی‌شود که خداوند عشق به خود و حیات ابدی را در وجود کسی قرار دهد و سپس در حالی که مشتاق اوست، او را از هستی بیندازد. (تجربیه - ۸۷ و زبان - ۸۹)

(هنر - ۹۱)

۴ نمی‌شود انسان‌های با ایمان و درستکار با پیروی از دین و تبعیت از فطرت و عقل به درجاتی از رشد و کمال برسند و با رسیدن مرگ دفتر

زندگی انسان بسته شود و همه‌ی کمالات کسب شده را از دست بدهند.

ضرورت معاد بر اساس عدل الهی

۴ خداوند عادل است و جهان را بر عدل استوار ساخته است زندگی انسان‌ها نیز در داخل این نظام عادلانه قرار دارد. از این رو خداوند وعده داده

(ریاضی - ۹۴ و زبان - ۹۳)

است که هر کس را به هر چه استحقاق دارد برساند و حق کسی را ضایع نگرداند.

۴ زندگی انسان‌ها در دنیا به گونه‌ای است که امکان تحقق عدل را به صورت کامل نمی‌دهد زیرا:

الف. پاداش بسیاری از اعمال در دنیا امکان‌پذیر یا میسر نیست: شهیدان و نیکوکارانی که به جمع بسیار زیادی از انسان‌ها خدمت کرده‌اند.

(انسانی - ۹۲ و هنر - ۹۱)

ب. مجازات بسیاری از کسانی که به دیگران ستم کرده‌اند در این دنیا عملی نیست قاتلان و یا افرادی که مانع رشد استعدادها و بسیاری از

انسان‌ها شده‌اند.

۴ اگر جهان دیگری نباشد که ظالم را به مجازات واقعی‌اش برسانند و حق مظلوم را بازستانند بر نظام عادلانه‌ی خداوند ایراد وارد می‌شود.

امکان معاد

۴ برخی افراد در امکان معاد و چنین واقعه‌ی عظیمی در تردید هستند و آنان فکر می‌کنند حقیقت انسان همین بعد جسمانی اوست.

۴ قرآن کریم به سؤال «چگونه ممکن است همه‌ی انسان‌ها پس از مرگ و پوسیده و متلاشی شدن دوباره زنده شوند؟ از دو جهت پاسخ می‌دهد:

الف. حقیقت وجود انسان، نفس و روح اوست و این حقیقت هنگام مرگ نابود نمی‌شود بلکه توسط فرشته‌ی مرگ به تمام و کمال دریافت

می‌گردد. (توفی)

ب. مربوط به امکان آفرینش مجدد جسم برای پیوستن به روح در آخرت است. این پاسخ به ۳ گونه مطرح شده و به اثبات آفرینش

مجدد جسم پرداخته است که عبارتند از: ۱. استدلال قدرت نامحدود خداوند ۲. استدلال آفرینش نخستین انسان ۳. استدلال نظام

مرگ و زندگی در طبیعت.

آزمونک

100 90 80 70 60 50 40 30 20 10 0

۱. با توجه به آیهی شریفه: «وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَ الْأَرْضَ وَ مَا بَيْنَهُمَا بَاطِلًا ذَلِكَ ظُنُّ الَّذِينَ كَفَرُوا فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنَ النَّارِ» یکی از مصادیق کفر، کدام است؟ (هنر - ۹۵)

- (۱) انتخاب باطل و ترحیب آن بر حق
- (۲) عادلانه ندانستن و نیافتن نظام آفرینش
- (۳) حکیمانه ندانستن و نیافتن نظام آفرینش
- (۴) سوق دادن اندیشه‌ها به سمت و سوی باطل

۲. محدودیت انسان برای رسیدن به آنچه استحقاق آن را دارد؛ بیانگر معاد در پرتو است و امکان‌پذیر نبودن مجازات انسانی که مانع رشد استعدادهای بسیاری از انسان‌ها شده‌اند حکایتگر معاد در پرتو خداوند می‌باشد.

- (۱) ضرورت - حکمت - ضرورت - عدل
- (۲) امکان - عدل - ضرورت - حکمت
- (۳) ضرورت - عدل - ضرورت - عدل
- (۴) امکان - حکمت - ضرورت - حکمت

۳. پیام آیه شریفه: «ضرب لنا مثلاً... نسی خلقه... اول مژه» پاسخی بر شبهه‌ی منکران معاد است که عقلی در آن ترسیم شده است.

- (۱) جسمانی - ضرورت
- (۲) روحانی - امکان
- (۳) جسمانی - امکان
- (۴) روحانی - ضرورت
- (۱) معاد جسمانی - ضرورت عقلی
- (۲) معاد روحانی - ضرورت عقلی
- (۳) معاد روحانی - امکان عقلی
- (۴) معاد جسمانی - امکان عقلی

۵. از دقت در کدام آیه «ضرورت معاد با توجه به حکمت خدا» مفهوم می‌گردد؟

- (۱) «ام نجعل الذین آمنوا و عملوا الصالحات کالمفسدین فی الارض»
- (۲) «ما خلقنا السماء و الارض و ما بینهما باطلاً»
- (۳) «الله لا اله الا هو لیجمعنکم الی یوم القیامة»
- (۴) «ام نجعل المتقین کالفجار»

۶. از دقت در آیات «ام نجعل الذین آمنوا... کالمفسدین...» و «ما خلقنا السماء... باطلاً»، به ترتیب معاد در پرتو و الهی مستفاد می‌گردد.

- (۱) امکان - عدل - حکمت
- (۲) ضرورت - عدل - حکمت
- (۳) ضرورت - حکمت - عدل
- (۴) امکان - حکمت - عدل

۷. خبر از مهم‌ترین خبری است که پیامبران برای بشر آورده‌اند که همانا ایمان به آن ایمان به خداست.

- (۱) معاد و سرای آخرت - لازمه
- (۲) معاد و سرای آخرت - شرط
- (۳) یگانگی خداوند - لازمه
- (۴) یگانگی خداوند - شرط

۸. عبارت شریفه حدیث پیامبر (ص) درباره‌ی معاد است که ضرورت معاد در پرتو را اثبات می‌کند.

- (۱) «بالعدل قامت السماوات و الارض» - عدل الهی
- (۲) «إِنِّی لَا أَحِبُّ الْاَافِلِینَ» - حکمت الهی
- (۳) «بالعدل قامت السماوات و الارض» - حکمت الهی
- (۴) «إِنِّی لَا أَحِبُّ الْاَافِلِینَ» - عدل الهی

۹. با توجه به آیهی شریفه: «وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَ الْأَرْضَ وَ مَا بَيْنَهُمَا بَاطِلًا» فقط اعتقاد دارند که آفرینش بی‌هدف است و ضرورت معاد براساس مفهوم می‌گردد.

- (۱) کافران به معاد - حکمت الهی
- (۲) ظالمین در دنیا - حکمت الهی
- (۳) کافران به معاد - عدل الهی
- (۴) ظالمین در دنیا - عدل الهی

۱۰. از دقت در کدام آیه «ضرورت معاد با توجه به حکمت خداوند» مفهوم می‌گردد؟

- (۱) اِنَّ الَّذِینَ لَا یَرْجُونَ لِقَاءَ وَ رِضَا بِالْحَیَاةِ الدُّنْیَا
- (۲) اَفَحَسِبْتُمْ اِنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَ اَنْتُمْ لَیِّنًا لَا تَرْجِعُونَ
- (۳) اللهُ لَا الهَ اِلَّا هُوَ لَیْجَمَعُنَّکُمُ الِی یَوْمِ الْقِیَامَةِ لَا رِیْبَ فِیْهِ
- (۴) اَمْ نَجْعَلُ الَّذِینَ اٰمَنُوا وَ عَمِلُوا الصَّالِحَاتِ کَالمُفْسِدِینَ فِی الْاَرْضِ

۱۱. از دقت در پیام کدام آیه شریفه به عبارت «اقتضای عدل الهی وجود جهانی به نام آخرت است تا انسان‌ها به آنچه استحقاقش را دارند، برسند» پی می‌بریم؟

- (۱) «افحسبتم انما خلقناکم عبثاً و انکم لایننا لاترجعون»
- (۲) «وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ وَ مَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَ اٰجَلٍ مُّسَمًّی»
- (۳) «ام نجعل الذین آمنوا و عملوا الصالحات کالمفسدین فی الارض ام نجعل المتقین کالفجار»
- (۴) «الله لا اله الا هو لیجمعنکم الی یوم القیامة لا ریب فیہ و من اصدق من الله حدیثاً»

۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۳	۳	۱	۱	۱	۲	۲	۴	۳	۳	۳